

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se
Ert diarienummer: S2023/00244

Remissvar över betänkandet SOU 2022:70, En uppväxt fri från våld (S2023/00244)

Sammanfattning

Länsstyrelsen Skåne, herefter Länsstyrelsen, välkomnar förslaget om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn. Strategin innebär en avsevärd ambitionshöjning i arbetet, vilket är positivt för att stärka arbetet för att inget barn ska uppleva våld. Länsstyrelsen tillstyrker att länsstyrelserna får i uppdrag att stödja det regionala och lokala arbetet, men har vissa synpunkter på uppdragets utformning och redovisning. Länsstyrelsen avstyrker att länsstyrelserna får i uppdrag att kartlägga och sprida information om vad som erbjuds i det enskilda länet för att förebygga våld mot barn samt tillhandahålla stöd, skydd och behandling till utsatta barn.

Synpunkter

Strategins utgångspunkter (avsnitt 14.2)

Länsstyrelsen tillstyrker de fyra utgångspunkter som utredningen föreslår. Det är angeläget att det rättighetsperspektiv och barnrättsperspektiv som varit vägledande i utredningen också blir vägledande i genomförandet av strategin och att barn görs delaktiga i arbetet. För att rättigheterna även i praktiken ska omfatta alla barn utan åtskillnad behöver det dock synliggöras tydligare att barns olika livsvillkor och förutsättningar, på både individuell och strukturell nivå, påverkar risken för att utsättas för våld och tillgången till skydd, stöd och behandling vid såväl våldsutsatthet som vid våldsutövande. Vi vet till exempel att barn med funktionsnedsättning löper högre risk än andra barn för att utsättas för våld.¹ Utredningen påtalar vikten av att flera perspektiv, till exempel jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv, beaktas i genomförandet av strategin och insatserna för att nå målen (avsnitt 14.4.2). Länsstyrelsen delar denna bedömning men anser att barns olika

¹ Myndigheten för delaktighet (2023) *Våld mot personer med funktionsnedsättning. Om utsatthet och förekomst av våld.*

livsvillkor utifrån såväl de sju diskrimineringsgrunderna som andra relevanta faktorer, till exempel socioekonomi, också bör synliggöras i strategins utgångspunkter. Dessa perspektiv och de olika förutsättningar som finns för individer och grupper av barn riskerar annars att osynliggöras i genomförandet av insatser och uppdrag inom ramen för strategin. Ett sådant tillägg ligger också i linje med de senaste rekommendationerna till Sverige från FN:s kommitté för barnets rättigheter. De betonar bland annat vikten av datainsamling och åtgärder riktade mot barn i missgynnade eller utsatta situationer.²

Strategins fem mål (avsnitt 14.3)

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om fem långsiktiga mål för strategin. Det är positivt att dessa mål väl harmonierar med de politiska målsättningarna för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Grundläggande förutsättningar som behöver beaktas i arbetet mot strategins mål (Avsnitt 14.4.3)

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om de grundläggande förutsättningar som krävs för att strategins mål ska kunna uppnås. Vi vill särskilt betona vikten av att ta hänsyn till regionala och lokala behov. Förutsättningar, resurser och behov i landets kommuner och regioner skiljer sig åt. Inom ramen för Länsstyrelsens arbete med trygga och goda uppväxtvillkor för barn i Skåne har lägesbilder för de skånska kommunerna tagits fram.³ Dessa visar på skillnader mellan länets kommuner, vilket får betydelse för vilka insatser som bör prioriteras och kapaciteten att ta emot stöd. Det är av stor vikt att dessa skilda villkor tas i beaktande i statens styrning och i de uppdrag och insatser som genomförs inom ramen för strategin samt att det finns utrymme för lokala och regionala anpassningar.

Folkhälsomyndigheten ges en central roll i strategiarbetet (Avsnitt 14.5)

Länsstyrelsen delar bedömningen om att Folkhälsomyndigheten är en lämplig aktör för att samordna genomförandet av strategin. Länsstyrelsen vill dock betona vikten av nära samverkan och samordning mellan Folkhälsomyndigheten och Jämställdhetsmyndigheten. Strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn och strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor tangerar och överlappar varandra på flera områden. Därför är det angeläget med en nära samverkan och samordning mellan de två myndigheter som ansvarar för att samordna och stötta genomförandet.

² [CRC/C/SWE/CO/6-7 \(regeringen.se\)](https://www.regeringen.se/491319/1-10)

³ [Trygga och goda uppväxtvillkor | Länsstyrelsen Skåne \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/skane/trygga-och-goda-uppvaxtvillkor)

Hur denna samordning ska ske, också i förhållande till de myndigheter och andra aktörer som bidrar till genomförandet av de båda strategierna på nationell, regional och lokal nivå, anser vi behöver tydliggöras ytterligare.

Eftersom våld mot barn tidigare inte varit en tydlig del av folkhälsopolitiken vill Länsstyrelsen betona vikten av att den kunskap och pågående arbete som sker hos andra aktörer vad gäller frågan, till exempel Barnombudsmannen, Jämställdhetsmyndigheten och MUCF⁴ tas tillvara. Ett exempel är Jämställdhetsmyndighetens påbörjade arbete med att ta fram indikatorer för att följa upp den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Det bör tas tillvara i Folkhälsomyndighetens arbete med att ta fram indikatorer för den föreslagna strategin (avsnitt 14.5.3). En plan för hur erfarenheter och kunskaper från relevanta aktörer ska tas tillvara behöver tas fram, lämpligen som en del uppstarten av arbetet med uppdraget.

Länsstyrelsen är positiv till förslaget att 27 myndigheter och aktörer får i uppdrag att särskilt bidra i strategiarbetet. Vid sidan av underlag från dessa aktörer förordar Länsstyrelsen att också underlag från länsstyrelserna tas i beaktande av Folkhälsomyndigheten i deras uppdrag. Detta för att säkerställa att regionala och lokala behov synliggörs i arbetet med att följa upp strategin och kartlägga behov och för att kunna utforma ett ändamålsenligt stöd till aktörer på regional och lokal nivå.

Länsstyrelserna ska stödja det lokala och regionala arbetet (Avsnitt 14.7)

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om att länsstyrelserna får ett särskilt ansvar för att stödja det regionala och lokala arbetet. Vi delar bedömningen om att länsstyrelserna kan bli en viktig aktör utifrån den roll och uppdrag som länsstyrelserna redan har, till exempel inom områdena jämställdhet, folkhälsa och brottsförebyggande arbete. Vidare tillstyrker vi att det bör vara upp till respektive länsstyrelse att bedöma hur arbetet ska organiseras på myndigheten för att bäst svara mot behoven och förutsättningarna i länet.

Länsstyrelsen har följande kommentarer kring förslaget:

- *Länsstyrelsen ser en risk att utredningens förslag till finansiering av länsstyrelsernas uppdrag inte kommer att vara tillräckligt (avsnitt 16.4.2). Den föreslagna strategin innebär en avsevärd ambitionshöjning, både för arbetet på lokal och regional nivå. Även om uppdraget överlappar redan befintliga uppdrag som*

⁴ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Länsstyrelsen har, ser vi att ytterligare resurser skulle behövas för att motsvara den ambitionshöjning som utredarens förslag innebär. Till exempel bör medel för verksamhet tillföras utöver medel motsvarande en heltidstjänst per länsstyrelse.

- *Utredarens förslag avseende länsstyrelsernas redovisning behöver ses över.* Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget till redovisning av uppdraget, men med några reservationer. Vi anser att en kopia av redovisningen ska lämnas till Regeringskansliet, på samma sätt som görs för samordningsfunktionens arbete utifrån 5 § i förordning (2021:995). Vidare anser vi att redovisning av myndighetens genomförda arbete samt resultat och effekter av dessa bör lämnas varje år. Vi ser dock att uppgiften att lämna en analys av utvecklingen i länet mer lämpligt kan lämnas till Folkhälsomyndigheten vartannat år. En erfarenhet från arbetet inom uppdraget avseende mäns våld mot kvinnor är att läget i länet vanligtvis inte förändras så mycket från år till år. Det är troligt att samma sak kommer att gälla för arbetet som rör våld mot barn. Länsstyrelsen vill betona att redovisning och uppföljning av arbetet på regional och lokal nivå kommer att underlättas avsevärt om uppföljningsstrukturen för denna strategi får samma periodicitet som gäller för strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Till exempel är det önskvärt att den handlingsplan som regeringen ska upprätta för arbetet (avsnitt 14.10) omfattar samma period som de åtgärdsprogram som tas fram för strategin avseende mäns våld mot kvinnor. Samma strategiperioder för dessa två strategier bör också eftersträvas, eftersom det kommer främja ett samordnat arbete, vilket utredaren framhåller som önskvärt.
- *Folkhälsomyndigheten bör åläggas att sammanställa och analysera länsstyrelsernas redovisningar av uppdraget.* Länsstyrelsen ser att det skulle vara värdefullt att få en återkoppling från Folkhälsomyndigheten om länsstyrelsernas arbete samt en analys av hur arbetet kan utvecklas, liknande den återredovisning som ges för ANDTS-uppdraget.⁵ I dagsläget får länsstyrelserna inte sådan återkoppling från Jämställdhetsmyndigheten av den redovisning som lämnas utifrån förordningen (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelsen ser att det vore önskvärt med en sådan återkoppling, då det kan bidra till att vidareutveckla arbetet. Ett uppdrag till såväl Folkhälsomyndigheten som till Jämställdhetsmyndigheten att återkoppla och analysera länsstyrelsernas arbete utifrån förordningen vore därför önskvärt.

⁵ [Länsstyrelsernas ANDTS-arbete 2021 – En återredovisning av länsstyrelsernas arbete med ANDTS-samordning samt alkohol- och tobakstillsyn – Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/om-oss/rapporter-och-publiceringar/2022/2022-07-27-lansstyrelsernas-andts-arbete-2021-en-aterredovisning-av-lansstyrelsernas-arbete-med-andts-samordning-samt-alkohol-och-tobakstillsyn)

- *Länsstyrelsen vill påtala vikten av att hänsyn kan tas till befintliga strategier och handlingsplaner i respektive län. Utredaren föreslår att länsstyrelserna ska ta fram sektorsövergripande strategier och handlingsplaner och att detta bör vara en viktig del av länsstyrelsernas uppdrag (avsnitt 14.7.1). Utformningen av denna uppgift bör kunna göras med utgångspunkt med de behov och förutsättningar som finns regionalt. Länsstyrelsen har till exempel redan befintliga uppdrag att ta fram länsstrategier för jämställdhet⁶ samt regionala strategier och handlingsplaner inom området mäns våld mot kvinnor.⁷ Precis som utredaren beskriver är det i stor utsträckning samma aktörer som är aktuella för samverkan inom ramen för flera uppdrag och områden. Därför ser vi behov av att sektorsövergripande strategiskt arbete som syftar till att förebygga att barn utsätts för våld kan inlemmas i redan befintliga strategier eller handlingsplaner, om detta utifrån lokala och regionala behov och förutsättningar bedöms mer lämpligt än framtagandet av nya strategier eller handlingsplaner.*
- *Länsstyrelsen vill påtala att länsstyrelsernas rådighet och möjlighet att få genomslag i förhållande till förskolor och skolor är avhängigt de uppdrag och uppgifter som finns inom styrningskedjan för skolan. Länsstyrelsen delar utredarens bedömning om att skolan är en central arena för att förebygga och bekämpa våld mot barn och att dessa aktörer är en viktig målgrupp för länsstyrelsernas uppdrag (avsnitt 14.7.3). För att Länsstyrelsens och andra aktörers stöd ska få genomslag inom förskola och skola är det avgörande att det finns en tydlighet i vad skolans ansvar är i förhållande till den nationella strategin och att det finns goda förutsättningar för skolan att genomföra sitt uppdrag och ansvar i förhållande till att skolan ska vara fri från våld och kränkningar och en trygg miljö för alla barn.*
- *Länsstyrelsen vill betona att uppgiften att stödja införandet av effektiva metoder är avhängigt att det tas fram metoder, som också förvaltas och följs upp, på nationell nivå av kunskapsmyndigheterna inom området. Detta för att skapa goda förutsättningar för ett kunskapsbaserat arbete, som blir jämlikt över landet och som har bra förutsättningar att bli långsiktigt. Utifrån erfarenheter från uppdragen avseende ANDTS och mäns våld mot kvinnor vet vi att det finns flera utmaningar med att ta fram metoder och arbetssätt och att det finns ett behov av att metoder tas fram, följs upp och*

⁶ I regleringsbrevet för 2023 har länsstyrelserna i uppdrag att ta fram länsstrategier för jämställdhet för 2024–2027.

⁷ Utifrån förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor ska länsstyrelserna stödja och bidra till framtagandet av sektorsövergripande strategier och handlingsplaner.

förvaltas på nationell nivå. När det inte finns en struktur för att ta fram och förvalta metoder på nationell nivå försvårar det i sin tur för länsstyrelserna att stödja ett effektivt och kunskapsbaserat arbete. Det innebär också svårigheter i arbetet för att främja att de kunskapsstöd som finns från nationella myndigheter får genomslag och bidrar till förändrade arbetssätt i verksamheter på lokal nivå, vilket bland annat Statskontorets uppföljning visat är ett angeläget utvecklingsområde.⁸

Kommunövergripande kartläggningar, analyser och åtgärdsplaner (Avsnitt 14.8)

Länsstyrelsen vill särskilt betona att förslaget till lag om kommunernas utökade ansvar är omfattande. Det krävs tillräckliga resurser om strategins ambitionshöjning ska kunna bli verklighet på lokal och regional nivå. Att det finns bra förutsättningar för ett långsiktigt och strukturerat arbete i kommuner och regioner är en förutsättning för att Länsstyrelsen och andra aktörer som har i uppdrag att stödja arbetet på lokal nivå ska nå framgång i sina respektive uppdrag.

Det föreslagna statsbidraget om 100 miljoner kronor per år i tre år till kommuner och regioner är mot denna bakgrund inte tillräckligt, inte minst då det är ett tidsbegränsat stöd. Länsstyrelsen vill därför föreslå att överväga att stöd till kommuner och regioner i stället ges genom de generella statsbidragen.

Om förslaget med riktade statsbidrag ska genomföras anser Länsstyrelsen att det viktigt att förfarandet för att få del av bidraget i möjligaste mån är enkelt och lättillgängligt, till exempel genom rekvisering. Detta för att undvika att stödet endast kommer redan resursstarka kommuner till del utan kan bidra till en ökad jämlikhet i landet.

Kunskapen om våld och våldets konsekvenser ska öka hos barn och vuxna (Avsnitt 15.1.2)

Länsstyrelsen välkomnar att Folkhälsomyndigheten ges i uppdrag att genomföra återkommande informationssatsningar till allmänheten om våld mot barn. Länsstyrelserna tillstyrker att ett sådant uppdrag ska beakta förutsättningarna för regional och lokal spridning och anser att samverkan bör ske med länsstyrelserna, utifrån myndigheternas kunskap om länen.

⁸ [Mäns våld mot kvinnor - En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin \(2021:3\). \(statskontoret.se\)](#)

Stödet till föräldrar ska stärkas (Avsnitt 15.1.3)

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om att Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) får i uppdrag att, i samverkan med länsstyrelserna, kartlägga förekomst och behov av fortsatt utveckling av målgruppsanpassade föräldraskapsstödsprogram. Länsstyrelsen vill dock belysa att länsstyrelsernas uppdrag gällande föräldraskapsstöd har förändrats. Ett särskilt uppdrag gällande föräldraskapsstöd finns enbart hos de län där det finns utsatta områden och är inriktat på att förebygga kriminalitet hos barn och unga. Detta behöver beaktas i ett sådant uppdrag och länsstyrelserna kommer behöva tillföras resurser för att brett kunna bidra i ett sådant uppdrag tillsammans med MFoF.

Länsstyrelsen förordar att länsstyrelserna återigen får ett uppdrag att brett främja föräldraskapsstödjande insatser.

Tillgängligheten till skydd, stöd och behandling ska förbättras (Avsnitt 15.3.1)

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att länsstyrelserna ges i uppdrag att kartlägga och sprida information om vad som erbjuds i det enskilda länet för att förebygga våld mot barn samt tillhandahålla stöd, skydd och behandling till utsatta barn. Vi delar bedömningen att det ofta finns brister i tillgången till information om samhällets stödinsatser, vilket i förlängningen påverkar tillgången till insatser för barn. Det är allvarligt. Vi ser dock inte att Länsstyrelsen är den mest lämpliga aktören att sprida sådan information, av flera anledningar.

- Länsstyrelserna har tidigare haft i uppdrag att lämna en regional lägesrapportering, innehållandes en beskrivning av vilka särskilda resurser och verksamheter som finns i länet för barn och vuxna som utsätts eller riskerar att utsättas för våld samt barn och vuxna som utövar våld mot närstående (S2017/07420/JÄM). Vi identifierade då flera utmaningar, exempelvis svårigheter i att säkerställa att informationen om verksamheterna i länet och dess kontaktuppgifter är aktuella. I ett större län som Skåne, med 33 kommuner, ser vi att det kommer innebära stora svårigheter i att hålla en sådan kartläggning och information aktuell över tid. Vi ser också ett dilemma utifrån avgränsningar, då det finns en mängd verksamheter och organisationer som erbjuder stöd till enskilda barn i länet.
- Att information om verksamheter ges av Länsstyrelsen kan uppfattas som en kvalitetsstämpel, trots att myndigheten inte har några möjligheter att följa upp eller kontrollera insatsers kvalitet.
- Länsstyrelsen är i dagsläget inte en aktör som förmedlar information inom detta område till allmänheten i någon större utsträckning.

Samverkan måste ske med barnets behov i fokus – barnhusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas (Avsnitt 15.4.5)

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om de utvecklingsbehov som finns avseende samverkan kring barn som misstänks ha utsatts för vålds- eller sexualbrott. Länsstyrelsen välkomnar därför förslagen om att stärka samverkan mellan relevanta aktörer, utveckla barnhusverksamheterna och främja likvärdighet över landet. Vi anser att det vore positivt med en nationell aktör som har ansvar för att samordna, ge stöd och följa upp utvecklingen. Länsstyrelsen tillstyrker att länsstyrelserna bör vara en viktig samverkanspart för Brottsoffermyndigheten om ett sådant uppdrag ges, med bakgrund i den kunskap länsstyrelserna besitter om behoven i länet samt uppdrag med bäring på frågan.

Information

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta mig, Hanna Hansson, för frågor på telefon 010-224 12 89 eller via e-post hanna.hansson@lansstyrelsen.se.

Det går även bra att ringa till Länsstyrelsens växel. Telefonnummer finns längst ner på första sidan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anneli Hulthén med Hanna Hansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Sara Lhådö, enhetschef, medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.